

Průběh zemětřesení v Turecku nebyl vůbec obvyklý, říká expert

SZ seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-5-59-veda-kontra-zemetreseni-predpovedet-ho-neumime-predchazet-skodam-ano-225274

Seismologové o Turecku dlouhodobě mluví jako o oblasti, kde jsou zemětřesení častá. Přesto nedokáží odhadnout, kdy přesně v oblasti dojde k tak ničivé katastrofě. Nejen o tom, proč tomu tak je, mluvíme v podcastu 5:59 se seismologem Alešem Špičákem.

Co v dnešní epizodě 5:59 také uslyšíte

- Proč nemůžeme zemětřesení předpovědět?
- Z jakého důvodu je turecko-syrské pohraničí tak seismicky aktivní?
- A jak se proti podobným neštěstím bránit?

Nejméně pět tisíc mrtvých a tisíce zničených budov v deseti provinciích. Zemětřesení na hranicích Sýrie a Turecka má katastrofální důsledky. Zemětřesení se tam přitom dá očekávat, podle odborníků se jedná o tektonicky velmi zajímavou oblast.

Setkávají se tady totiž dvě litosférické desky: arabská a anatolská. „Rozhraní mezi nimi je svislá plocha. Je to porucha, která běží celou zemskou kůrou do hloubky 25 až 30 kilometrů, a podle ní se horninové bloky posouvají rychlostí přibližně dva centimetry za rok,“ popisuje v podcastu 5:59 seismolog a ředitel Geofyzikálního ústavu Akademie věd České republiky Aleš Špičák.

Celou střeďeční podcastu 5:59 si poslechněte v přehrávači:

Mezi bloky během desetiletí docházelo ke tření, na zlomu ale byly desky „slepené“ a začaly se ohýbat. Postupně se horninové bloky dostaly do bodu, kdy se musely vyrovnat.

„Vymrštily se a podle plochy se velmi rychle posunuly, v tomto případě asi o čtyři metry během okamžiku,“ popisuje Špičák. A na povrchu se aktivita hornin projevila právě ničivým zemětřesením. K bodu zlomu přitom není potřeba žádný impuls, desky prostě nevydrží léty nahromaděné napětí.

Foto: Seismologické datové centrum EMSC

Mapa EMSC (European Mediterranean Seismological Centre) ukazuje zemětřesení na celém světě za posledních 48 hodin, zde výšeč zobrazující Turecko a Sýrii.

„Předpovědět to nelze“

Neočekávaný byl i silný následný dotřes, který zasáhl pohraniční oblast zhruba o osm hodin později. Navíc se v něm pohnul jiný zlom než v prvním případě. „To bylo velké překvapení. Ten průběh nebyl obvyklý,“ říká seismolog.

Přesto už se s podobným jevem muselo vyrovnat například Japonsko v roce 2011. Zemětřesení a následná vlna tsunami tehdy poškodily jadernou elektrárnu Fukušima.

Foto: archiv Aleše Špičáka
Seismolog Aleš Špičák.

Navzdory tomu, že seismologové vědí o místech, na kterých hrozí podobná neštěstí, ani po desetiletích výzkumu nedokážou podobně silná zemětřesení přesně předpovědět.

„Co ale pokročilo dopředu, je systém takzvaného včasného varování,“ pokračuje Špičák. Díky němu například seismické stanice umístěné v oceánu u Japonska dokážou rozeslat lidem esemesky s odpočtem do nárazu vlny, zastavit výtahy ve městě nebo zpomalit rychlostní vlaky. Taková opatření ale stojí peníze, kterých se v chudých regionech nedostává a i slabší zemětřesení může v takových případech napáchat obrovské škody.

V podcastu se také dozvíte, jak zásadní je přístup vlády a městských samospráv k riziku zemětřesení a dokáže věda v budoucnu podobná neštěstí předpovědět. Poslechněte si v audio na začátku článku.

Editor a koeditor: Barbora Sochorová, Dominika Kubištová

Sound design: David Kaiser

Hudba: Martin Hůla

Zdroje audioukázek: ČRo Radiožurnál, CNN, BBC, youtubový kanál TODAY, twitterový účet @realzaidzayn

Podcast 5:59

Zpravodajský podcast týmu [Lenky Kabrhelové](#). Jedno zásadní téma každý všední den za minutu šest. To nejdůležitější dění v Česku, ve světě, politice, ekonomice, sportu i kultuře optikou [Seznam Zpráv](#).

Poslouchejte na [Podcasty.cz](#), [Spotify](#), [Apple Podcasts](#), [Google Podcasts](#) a dalších podcastových aplikacích. Každý všední den v 5:59 vysílá podcast také rádio Expres FM. Sledujte nás na [twitteru](#) nebo [instagramu](#).

Archiv všech dílů najdete [na našich stránkách](#). Své postřehy, připomínky nebo tipy nám pište prostřednictvím sociálních sítí nebo na e-mail: zaminutusest@sz.cz.

